

AVE MARIA

Monteverdi Schütz Scarlatti

De Victoria Stravinsky

Gôrecki Morales Meador

**Veenendaals Kamerkoor
o.l.v. Herman Mussche**

**Veenendaals Koperensemble
o.l.v. Wim van Schaik**

**Mieke van Dommelen
orgel**

Ave Maria

**Zaterdag 1 november 2014
Oude Kerk, de Markt te Veenendaal**

Samenstelling programmaboekje: Sybrand Prins en Bavo Hopman
Vertalingen: Bavo Hopman, behalve waar anders is aangegeven.

Dit concert is georganiseerd door de Stichting Promotie Activiteiten Veenendaals Kamerkoor.

Het is verboden zonder uitdrukkelijke voorafgaande schriftelijke toestemming van het Veenendaals Kamerkoor film- en/of video-opnamen of andere audiovisuele vastleggingen van haar concerten op welke wijze dan ook te vervaardigen.

Ave Maria,

inspiratiebron voor vele mensen, moeders en musici.

Maria is door de eeuwen heen in vele muziekstukken bezongen. Alleen al op de tekst 'Ave Maria' schreven meer dan 1000 musici koormuziek.

We openen ons concert daarom ook met twee zettingen van deze tekst, één van de Spaanse renaissancecomponist Tomás Luis de Victoria en één van de 20ste eeuwse componist Igor Stravinsky.

Het programma van vandaag neemt u mee met uiteenlopende werken van de zestiende eeuw tot heden, geïnspireerd door Maria. Het Veenendaals Koperensemble begeleidt het koor in enkele dubbelkorige werken, waaronder het grootse Ave Regina Caelorum van de Victoria.

Wellicht het beroemdste 20ste eeuwse koorstuk over Maria is Totus Tuus van de Poolse componist Górecki. Het werd in ieder geval zijn bekendste werk. De grootse en weidse harmonieën zijn die van toewijding aan Maria. Ook de enorme dynamische contrasten maken de grootsheid van Maria duidelijk. Op een aantal hoogfeesten van Maria worden ook plechtige Vespers georganiseerd. In deze Vespers klinken altijd enkele psalmen. Monteverdi schreef o.a. zijn Mariavespers (1610) voor zo'n plechtige vespers. Uit deze Mariavespers hoort u de Toccata. Deze compositie werd door hem eerst geschreven voor de opera Orfeo, maar later als opening van zijn vespers hergebruikt.

Het koor zingt een zetting van psalm 147 (Lauda Jerusalem) die traditioneel in de plechtige vespers voor Maria wordt gebruikt. Van een heel andere aard is het motet 'Stabat Virgo Maria' van Monteverdi. De tekst gaat over de wenende moeder aan het kruis van haar zoon. Ook hier is sprake van hergebruik.

Monteverdi schreef deze noten oorspronkelijk voor een madrigaal op een wereldlijke tekst, maar een tijdgenoot (Coppini, een hoogleraar retoriek) schreef op dezelfde noten de tekst 'Stabat Virgo Maria'.

De uit Wales afkomstige Paul Mealor werd in één klap beroemd toen op het huwelijk van Prins William en Catherine Middleton zijn 'Ubi Caritas' werd uitgevoerd. Zijn aansprekende manier van componeren maakt hem bij een breed publiek geliefd. Zo won hij in 2012 de titel 'Favorite living composer'. Hij schrijft vooral werken voor koor.

Het Veenendaals Kamerkoor en het Veenendaals Koperensemble wensen u vanavond veel muziekplezier en inspiratie.

En wilt u na afloop nog even nagenieten, dan nodigen we u van harte uit voor de nazit in Eltheto (50 meter vanaf de kerk).

Programma

Ave Maria

Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum;
benedicta tu in mulieribus,
et benedictus fructus ventris tui, Jesus
Christus.

Sancta Maria, Mater Dei,
ora pro nobis peccatoribus,
nunc et in hora mortis nostrae. Amen.

Regina Caeli

Regina coeli laetare, Alleluia.
Quia quem meruisti portare, Alleluia.
Resurrexit sicut dixit, Alleluia.
Ora pro nobis Deum. Alleluia.

Ave Maria

Ave Regina caelorum

Ave Regina coelorum,
Ave Domina angelorum
Salve, radix sancta
ex qua mundo lux est orta
Gaude, virgo gloriosa
super omnes speciosa
Vale valde decora.
Et pro nobis, semper Christum exora.

Providebam Dominum

Laetatus sum

Laetatus sum in his quae dicta sunt mihi:
in domum Domini ibimus

Totus tuus

Totus Tuus sum, Maria,
Mater nostri redemptoris,
Virgo Dei, Virgo pia,
Mater mundi, Salvatoris.

Tomas Luis de Victoria (1548-1611)

Wees gegroet, Maria, vol van genade, de
Heer zij met u.

Gij zijt de gezegende onder de vrouwen
en gezegend is Jezus, de vrucht van uw
schoot.

Heilige Maria, moeder van God,
bid voor ons zondaars,
nu, en in het uur van onze dood. Amen.

Cristobal Morales (1500-1553)

Koningin van de hemel, verheug u,
alleluja. Omdat Hij, die gij zo waardig hebt
gedragen, alleluja. Verrezen is, zoals Hij
gezegd heeft, alleluja. God bid voor ons,
alleluja.

Igor Stravinsky (1882-1971)

Tomas Luis de Victoria (1548-1611)

Wees gegroet, Koningin der hemelen,
wees gegroet, Meesteres der engelen:
gegroet, heilige oorsprong,
waaruit aan de wereld het licht is
verschenen. Verheug U, roemrijke Maagd,
boven alles schoon:
gegroet, heerlijke schone,
en bid voor ons bij de Christus.

Orlando di Lasso (1530-1594)

Koperensemble

Alessandro Scarlatti (1660 -1725)

Ik verheug me om wat mij gezegd is:
laten we gaan naar het huis van de Heer.

Henry Gorecki (1933-2010)

Ik ben geheel en al de uwe, Maria,
Moeder van onze redder,
Gods maagd, vrome maagd,
Moeder van de Verlosser der wereld.

Canzon primi toni

Toccata en Solenne uit 'Orfeo'

Lauda Jerusalem¹

Lauda Jerusalem Dominum,
Lauda Deum tuum Sion,
Quoniam confortavit seras
portarum tuarum.
Benedixit filiis tuis in te
Qui posuit fines tuos pacem,
Et adipe frumenti satiat te;
Qui emittit eloquium suum terrae,
Velociter currit sermo eius;
Qui dat nivem sicut lanam,
Nebulam sicut cinerem spargit,
Mittit cristallum suum sicut buccellas,
Ante faciem frigoris eius quis sustinebit;
Emittet verbum suum et liquefaciet ea,
Flabit spiritus eius et fluent aquae.
Qui annuntiat verbum suum Jacob,
Iustitias et iudicia Israel.
Non fecit taliter omni nationi
Et iudicia sua non manifestavit eis.
Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto
Sicut erat in principio et nunc et semper
Et in saecula saeculorum. Amen.

Stabat Virgo Maria

Stabat virgo Maria mestissimo dolore
Languens ad crucem & flebat amare.
Et edidit ex ore tales voces:
Quis te confixit in hoc diro ligno
Quis mihi rapit vitam?
Fili mi, IESU Christe
En liquefacta languet
Et solvitur in lachrymas amoris
anima mea dolens en langueo,
en morior dolore!

Giovanni Gabrieli (1557-1612)

Koperensemble

Claudio Monteverdi (1567-1643)

Koperensemble

Claudio Monteverdi (1567-1643)

Roem, Jeruzalem, de Heer;
prijs, o Sion, uw God:
hij versterkt de sluitbalk uwer poorten,
zegt in uw midden uw zonen.
Hij die vrede schept in uw gebied,
u verzadigt met kostelijke tarwe;
die zijn aanzegging zendt naar de aarde,
-hoe haastig rept zich zijn woord-
de sneeuwvlokken laat dalen als wol,
de rijp strooit als dwarrelende as;
die als scherven zijn ijzel doet vallen.
Wie kan voor zijn koude bestaan?
Zijn bevel zendt hij en de dooi komt;
zendt de wind uit - zijn wateren vloeien.
Jacob heeft hij zijn woorden onthuld,
Israël het bestel van zijn wetten.
Nooit deed hij aldus aan één volk.
Zijn bestel is anderen verborgen.
Eer aan de Vader en de Zoon en de
Heilige Geest,
zoals het was in het begin, nu en altijd
en in de eeuwen der eeuwen, Amen.

Claudio Monteverdi (1567-1643)

De maagd Maria stond in diepste
droefenis kwijnend onder het kruis en
weende bitter. En ze sprak de volgende
woorden: "Wie heeft jou hier aan dit
gruwelijke kruis genageld?
Wie rooft mijn leven van mij weg,
mijn zoon, Jezus Christus!
Zie mij, verzwakt en verslapt, mijn leven
geruïneerd, sta ik in tranen om mijn
geliefde, ik ween en sterf van verdriet"

---

¹ Vertaling: Ida Gerhardt en Marie van der Zeyde (1972)

Te Deum Laudamus

Te Deum laudamus; te Dominum
confitemur. Te æternum Patrem omnis
terra veneratur. Tibi omnes angeli : et
universæ Potestates, Tibi Cherubim et
Seraphim incessabili voce proclamant:
Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus
Sabaoth. Pleni sunt cæli et terra
majestatis gloriæ tuæ. Te gloriosus
Apostolorum chorus,
Te Martyrum candidatus laudat exercitus.
Te per orbem terrarum sancta confitetur
Ecclesia: Patrem immensæ majestatis;
Venerandum tuum, verum, et unicum
Filium; Tu Rex gloriæ, Christe,
Tu ad liberandum suscepturus hominem,
non horruisti Virginis uterum.
aperuisti credentibus regna cælorum.

Tu ad dexteram Dei sedes, in gloria Patris.
Judex crederis, esse venturus.

Te ergo quæsumus, tuis famulis subveni,
quos pretioso sanguine redemisti;
Aeterna fac cum Sanctis tuis in gloria
numerari.
Salvum fac populum tuum Domine, et
benedic hereditati tuæ.
Et rege eos, et extolle illos, usque in
æternum.
Per singulos dies, benedicimus te,
et in sæculum sæculi.
Dignare Domine die isto sine peccato nos
custodire.
Miserere nostri Domine, miserere nostri.
Fiat misericordia tua Domine super nos,
In te Domine speravi;
non confundar in æternum.

Domenico Scarlatti (1685-1757)

U God loven wij; Heer, U prijzen wij.
Eeuwige Vader, U eert de ganze aarde.
U roepen de engelen, de hemelen en alle
machten, U roepen de Cherubijnen en
Serafijnen onophoudelijk toe: Heilig, heilig,
heilig is de Heer, de God der heerscharen.
Hemel en aarde zijn vol van de luister van
uw heerlijkheid. U verheerlijkt het roemrijk
koor van de apostelen, U looft de heerlijke
schare van de martelaren. Over de gehele
aarde belijdt de Heilige Kerk U, de Vader
van de onmetelijke heerlijkheid;
Uw vereerde, ware en enige Zoon;
Gij hebt de schoot van de Maagd niet
afgewezen om mens te worden voor onze
verlossing. Gij hebt het rijk van de
hemelen voor de gelovigen geopend. Gij
zetelt aan de rechterhand van God in de
heerlijkheid van de Vader. Wij geloven dat
Gij eens als rechter ten oordeel zult
komen. Daarom smeken wij U: kom uw
dienaren te hulp, die Gij met uw kostbaar
bloed hebt vrijgekocht;
Geef dat zij in de heerlijkheid onder uw
heiligen gerekend mogen worden.
Heer, red uw volk en zegen uw erfdeel.
En bestuur hen, en verhef hen tot in
eeuwigheid.
Alle dagen prijzen wij U, En loven wij uw
naam in eeuwigheid, in de eeuwen der
eeuwen.
Heer, wil ons heden zonder zonde
bewaren.
Ontferm U over ons, Heer, ontferm U over
ons. Laat uw barmhartigheid over ons
komen, Heer, Op U, Heer, heb ik
vertrouwd; in eeuwigheid zal ik niet
beschaamd worden.

First Elizabethan suite

- a) Intrada
- b) The Irishe ho-hoane
- c) A toy
- d) The Irishe dumpe
- e) Alman

O sanctissima Maria

O Sanctissima, O Piissima
Dulcis Virgo Maria
Mater amata intemerata
Ora ora pro nobis

Toccata "Athalanta"

Singet dem Herrn ein neues Lied²

Singet dem Herrn ein neues Lied, denn er tut Wunder.

Er sieget mit seiner Rechten und mit seinem heiligen Arm.

(Der Herr lässt sein Heil verkündigen: vor den Völkern lässt er seine Gerechtigkeit offenbaren).

Er gedenket an seine Gnade und Wahrheit dem Hause Israel. (Aller Welt Enden sehen das Heil unsers Gottes).

Jauchzet dem Herren, alle Welt; singet, rühmet und lobet!

Lobet den Herren mit Harfen, mit Harfen und Psalmen!

Mit Drommeten und Posaunen jauchzet vor dem Herrn, dem Könige!

Das Meer brause, der Erdboden und die drauf wohnen.

(Die Wasser ströme frohlocken, und alle Berge sind fröhlich vor dem Herrn;) denn er kommt,

das Erdreich zu richten. Er wird den Erdboden richten mit Gerechtigkeit und die Völker mit Recht.

Ehre sei dem Vater und dem Sohn und auch dem heiligen Geiste, wie es war im Anfang, jetzt und immerdar und von Ewigkeit zu Ewigkeit. Amen

(Anonymous) Koperensemble

Paul Mealor (1975-)

O heiligste o vroomste
lieve maagd Maria!
Geliefde onbevleete moeder
Blijf voor ons bidden!

A. Bonelli (ca 1600) Koperensemble

Heinrich Schütz (1585–1672)

Zingt voor de Heer een nieuw lied, want wonderen heeft hij gedaan; triomf heeft zijn hand hem gebracht, overwinning zijn heilige arm.

(De Heer openbaarde zijn heil; hij heeft voor de ogen der volken onthuld zijn gerechtigheid;)

Zijn goedheid bleef hij, zijn trouw jegens het huis Israël indachtig: (alle einden der aarde aanschouwen het heil van hem, onze God). Juich, aarde alom, voor de Heer, zet de zang in, speelt op de snaren, psalmzingt de HEER bij de citer, bij de citer, bij tokkelmuziek;

met trompetten, met helle bazuin schalt triomf voor de koning, de Heer.

De zee en haar rijkdom verheffen de stem, de wereld en wie daarop wonen; laat de stromen klappen in de handen; alle bergen ruisen tezamen: voor het aangezicht van de Heer, want hij komt om het aardrijk te richten. In gerechtigheid richt hij de wereld, de volken naar ongekromd recht.

Eer aan de Vader en de Zoon en aan de heilige Geest, zoals het was in het begin, en nu en altijd, in de eeuwen der eeuwen, amen.

---

² Vertaling: Ida Gerhardt en Marie van der Zeyde (1972)

De uitvoerenden

Herman Mussche (1983) is werkzaam als dirigent, organist en ensembleszanger.

Hij studeerde orgel en kerkmuziek aan het Conservatorium te Utrecht bij Reitze Smits en Bernard Winsemius. Hij studeerde koordirectie aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag bij Jos van Veldhoven en Jos Vermunt alwaar hij recentelijk afstudeerde. Zanglessen ontving hij van Kees Jan de Koning en José Lieshout.

Momenteel studeert hij orkest- en koor- directie aan het conservatorium te Tilburg bij Arjan Tien en Louis Buskens.

Hij is vaste dirigent van het Veenendaals Kamerkoor en het koor "Cantiago" uit Utrecht. Als cantor- organist is hij verbonden aan de Protestantse Gemeente van De Meern. Herman is actief als continuo- speler op zowel orgel als clavecimbel bij het ensemble "ReHarVoCe", bij 'Concerto Barocco' en de Bachkantates in Vlaardingingen.

Het Veenendaals Koperensemble

Het Veenendaals Kopersensemble is een ensemble van 14 gevorderde amateurkoperblazers afkomstig uit de regio Veenendaal. Het ensemble is in 1984 door dirigent Wim van Schaik opgericht en na een korte onderbreking in februari 2007 opnieuw van start gegaan. Het gezelschap is al bij verschillende gelegenheden opgetreden o.a. bij de opening van de

boventuin van Paleis Het Loo en in de Grote kerk te Wageningen, Zeist, Ede.

Wim van Schaik is in 1976 begonnen aan een conservatoriumstudie te Arnhem. Hij kreeg trompetles van Klaas Kos, solotrompettist van het Concertgebouworkest te Amsterdam en van Peter van Loo, solotrompettist van het toenmalige Amsterdams Philharmonisch Orkest. Wim is leraar muziek aan het Christelijk Lyceum Veenendaal. Daarnaast was hij tot januari 2010 trompetleraar aan de Veenendaalse muziekschool De Muzen. Wim verleent regelmatig zijn medewerking aan kooruitvoeringen en heeft met diverse koren verschillende platen en cd's opgenomen.

Mieke van Dommelen studeerde muziekwetenschappen en kerkmuziek. Al meer dan dertig jaar combineert ze haar gezin met een orgellessenpraktijk (www.orgellessenveenendaal.nl). Het is haar overtuiging dat iedereen die openstaat voor de betovering van muziek, daarin verder kan komen. Ze werkt als organist in diverse kerken en begeleidt koren en ensembles. In haar vrije tijd speelt ze cello.

Het Veenendaals Kamerkoor is in 1981 opgericht en bestaat nu uit 27 leden.

In 33 jaar hebben vijf dirigenten hun bijdrage hebben geleverd aan de ontwikkeling van het koor. Sinds september 2007 wordt het Veenendaals Kamerkoor gedirigeerd door Herman Mussche uit Utrecht.

Naast concerten met repertoire voor Kamerkoor, werken met kleinere stembezetting uit alle muzikale perioden, heeft het koor zijn vleugels uitgeslagen door wat grotere projecten te plannen en uit te voeren. Bachs Johannes Passion, het Requiem van Fauré, Messiah van Händel, Dido & Aeneas van Purcell, het Requiem van Mozart en de Belshazzar van Händel zijn daarvan goede voorbeelden.

Het koor stelt hoge eisen aan de kwaliteit van de uitvoeringen. Naast een grote dosis enthousiasme wordt dit bereikt via wekelijkse repetities onder leiding van een professionele dirigent. Daar wordt ook intensief gewerkt aan een homogene koorklank. Voor de muzikale en solistische ondersteuning tijdens concerten worden vakmusici gecontracteerd.

Zingt u graag in een klein koor afwisselende, klassieke muziek, stap dan gewoon eens binnen tijdens een repetitie. U kunt een viertal weken rustig met ons mee repeteren op de maandagavond in een zaal van Sola Fide van 20.00–22.15 uur.

Meer weten? Kijk op de website van het koor: www.veenendaalskamerkoor.com

Zangers Veenendaals Kamerkoor

Sopranen: Jolanda Fennema, Elzemarij 't Hart, Lourie de Koning, Hanneco Mulder, Tini Niks, Mirande van der Wilt, Henriëtte Wesselo, Nettie Wijnberger, Marleen 't Hart;

Alten: Attie Buisman, Barbara Coster, Anneke Kraan, Hermien Prins, Kitty Siebel, Netty Sipkes, Femke Zwier, Adrie van Noort;

Tenoren: André Aalbers, Guus Fennema, Sybrand Prins

Bassen: Dik van den Berg, Folkert Brandsma, Bavo Hopman, Chris Kroes, Fred Vink, Ytsen Wielstra, Pier Wiersma

IV Ave Maria

Cantus. A . ve Ma . ri . a gra . ti . a ple . na, gra . ti . a ple . na: Do . mi . nus te .
Altus. gra . ti . a ple . na, gra . ti . a ple . na: Do . mi . nus te
Tenor. gra . ti . a ple . na, Do . mi . nus te . cum,
Bassus. gra . ti . a ple . na

cum, Do . mi . nus te cum: Be . ne . di . cta tu in mu . li . e . . ri . bus, et
 cum, Do . mi . nus te cum: Be . ne . di . cta tu in mu . li . e . . ri . bus, et
 Do . mi . nus te cum: Be . ne . di . cta tu in mu . li . e . . ri . bus, in mu . li . e . ri . bus,
 Do . mi . nus te cum: Be . ne . di . cta tu in mu . li . e . . ri . bus,

be . ne . di . ctus fru . ctus ven . tris tu . i Je . sus Chri . . . stus.
 be . . ne . di . ctus fru . ctus ven . tris tu . i Je . sus Chri . . . stus.
 et be . ne . di . ctus fru . ctus ven . tris tu . i Je . sus Chri . . . stus.
 et be . ne . di . ctus fru . ctus ven . tris tu . i Je . . . sus Chri . . . stus.

San . cta Ma . ri . a, ma . ter De . i, San . cta Ma . ri . a, ma . ter De . i,
 San . cta Ma . ri . a, ma . ter De . i, San . cta Ma . ri . a, ma . ter De . i,
 San . cta Ma . ri . a, ma . ter De . i, San . cta Ma . ri . a, ma . ter De . i,
 San . cta Ma . ri . a, ma . ter De . i, San . cta Ma . ri . a, ma . ter De . i,

Programma Veenendaals Kamerkoor 2015

In 2015 zal het Veenendaals Kamerkoor weer een aantal bijzondere concerten voor u verzorgen.

1. **14 februari 2015** 'Van Engeland naar Amerika' met o.a. Purcell, Gjeilo, Whitacre (five hebrew love songs) m.m.v. strijkkwartet, kistorgel en sopraansoliste.
2. **20 juni 2015** 'Ik hou van Holland', muziek uit de lage landen van Sweelinck tot Andriessen, met het grote orgel van de Oude Kerk.
3. **21 november 2015** Bach en tijdgenoten, onder voorbehoud van financiering.

Op onze website kunt u altijd de actuele informatie vinden.

Bezoek dus regelmatig www.veenendaalskamerkoor.com.

Donateurs

Wilt u ons financieel steunen en tijdig op de hoogte blijven van de voorgenomen activiteiten van het koor, treed dan toe tot de "**Vrienden van het Veenendaals Kamerkoor**" tegen een jaarlijkse bijdrage van minimaal €30 per jaar.

U kunt het bedrag overmaken op Raborekening 36.51.92.163 t.n.v. Veenendaals Kamerkoor o.v.v. uw naam en adres.

Meer informatie? Stuur een E-mail naar info@veenendaalskamerkoor.com.

Dit concert is mede mogelijk gemaakt door

Even naar...

Primera
Van Walsem

wenskaarten, tijdschriften, kansspelen,
cadeaukaarten, tabak, kantoorartikelen

ook voor al uw PostNL zaken: brieven, pakketten, aangetekende stukken, postzegels, etc.

Dr. Slotemaker de Bruïneplein 31, 3904 CX Veenendaal
telefoon: 0318 - 514 780 - mail: info@primeravanwalsem.nl

www.primeravanwalsem.nl

ROELOFSEN

Bloemen

Bloemen

PATRIMONIUMLAAN PASSAGE CORRIDOR HOOFDSTRAAT
WINKELCENTRUM ELLEKOOT